

Sygn. akt II Ca 253/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Dorota Gamrat - Kubeczak
Sędziowie:	SSO Zbigniew Ciechanowicz SSR del. Katarzyna Longa (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Idzikowska-Chrząszczewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 listopada 2013 roku w Szczecinie

sprawy z powództwa **Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej im. F. S. w G.**

przeciwko **M. S. i M. K.**

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionych przez powoda i pozwanego M. K.

od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie

z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt I C 655/11

1. **zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II. w ten sposób, że zasądza od pozwanych M. S. i M. K. solidarnie na rzecz powódki Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej im. F. S. w G. dalsze ustawowe odsetki od kwoty 34.788,19 zł (trzydzieści cztery tysiące siedemset osiemdziesiąt osiem złotych i dziewiętnaście groszy) od dnia 31 października 2012 roku do dnia zapłaty i oddala powództwo w pozostałym zakresie;**
2. **oddala apelację powoda w pozostałej części;**
3. **oddala apelację pozwanego w całości;**
4. **zasądza od pozwanych M. S. i M. K. solidarnie na rzecz powódki Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej im. F. S. w G. kwotę 147 zł (sto czterdzieści siedem złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**
5. **zasądza od pozwanego M. K. na rzecz powódki Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej im. F. S. w G. kwotę 1.200 zł (tysiąc dwieście złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa im. F. S. w G. pozwem złożonym w dniu 14 kwietnia 2011 r. wniosła o wydanie nakazu w elektronicznym postępowaniu upominawczym przeciwko pozwanym M. S. i M. K. i nakazanie im solidarnie zapłaty kwoty 34788,19 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 28 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów sądowych w kwocie 435 zł, kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 2 400 zł oraz zwrotu innych kosztów (opłata manipulacyjna dla dostawy usług płatności) w kwocie 7,83 zł.

Źródłem żądania powódki była umowa pożyczki na kwotę 30010 zł, zawarta w dniu 31 października 2007 r. z pozwanym M. S., zgodnie z którą kwota pożyczki miała być zwrócona w miesięcznych ratach. Pozwany M. K. poręczył spłatę pożyczki. Zgodnie z umową w razie opóźnienia w zapłacie powódce miały należeć się odsetki karne, których wysokość ustalana jest według zmiennej stopy procentowej obowiązującej w danym okresie, ustalonej uchwałą zarządu (...) dla należności przeterminowanych zgodnie z §24 regulaminu (...), która od 20 lutego 2006 r. odpowiada oprocentowaniu 4 – krotności kredytu lombardowego ogłaszanego przez NBP.

Nakazem zapłaty wydanym w elektronicznym postępowaniu upominawczym w dniu 16 lutego 2011 r. Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie VI Wydział Cywilny w sprawie VI Nc-e (...) nakazał pozwanym solidarnie zapłacić na rzecz powódki kwotę 34788,19 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP od dnia 28 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty i kwoty 2 8642,83zł tytułem kosztów procesu w kwocie.

Pozwany M. K. wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty zaskarżając go w całości i wnosząc o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu sprzeciwu wskazał, iż nie neguje, że poręczył wykonanie przez M. S. umowy pożyczki z dnia 31 października 2007 r. na kwotę 30010 zł, zakwestionował jednak istnienie jakichkolwiek zaległości w spłacie zobowiązania określonego w przedmiotowej umowie, uprawniających powódkę do wypowiedzenia umowy i dochodzenia roszczenia na drodze sądowych. Wskazał, iż w jego przekonaniu pozwany M. S. regularnie dokonywał stosownych wpłat, które jak można przypuszczać nie zostały przez powódkę rozliczone.

W piśmie procesowym z dnia 16 czerwca 2012 r. strona powodowa przedstawiła sposób ustalenia wysokości dochodzonego roszczenia i podała, że z uwagi na nieterminowe spłacanie pożyczki dokonała wypowiedzenia umowy pożyczki, co spowodowało wymagalność całości zadłużenia wraz z odsetkami zgodnie z § 27 Regulaminu.

W piśmie procesowym z dnia 26 marca 2012 r. powódka sprecyzowała żądanie pozwu wskazując, iż domaga się zasądzenia solidarnie od pozwanych odsetek umownych w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP.

W piśmie procesowym z dnia 18 września 2012 r. powódka oświadczyła, iż pkt 17 umowy został zredagowany w sposób nieprawidłowy, jednakże pozostaje to bez wpływu na roszczenie powoda. Wynika, bowiem z niego, że w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki należność z tego tytułu staje się należnością przeterminowaną, a wysokość dla pożyczek przeterminowanych może ulegać zmianie, z zastrzeżeniem, że maksymalna stopa procentowa nie może przekraczać 4-krotności stopy kredytu lombardowego NBP, co stanowi powtórzenie § 24 Regulaminu udzielania pożyczek.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. mającym charakter zaoczny w stosunku do pozwanego M. S., Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie w punkcie I. zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 34.788,19 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości 4 – krotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym za okres od dnia 28 stycznia 2011 r. do 30 października 2012 r. W punkcie II. Sąd oddalił powództwo w pozostałym zakresie. W punkcie III. Sąd zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 2852 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że M. S. od dnia 14 czerwca 2002 r. był członkiem Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytową im. F. S. z siedzibą w G.. Natomiast w dniu 31 października 2007 r. zawarł z powódką umowę pożyczki kwoty 30 010 zł, której zwrot miał nastąpić w okresie do dnia 15 października 2013 r. Pożyczkobiorca zobowiązywał się również do zapłaty na rzecz (...) prowizji w kwocie 4% kwoty pożyczki, to jest 1 200,40 zł. Oprocentowanie pożyczki zastrzeżono według stopy zmiennej ustalonej przez zarząd (...), która jak wskazano wynosiła 14,75% w skali roku, na dzień zawarcia umowy. Nadto Sąd ustalił, że zmiana oprocentowania pożyczki mogła zgodnie z punktem 4 umowy nastąpić w przypadku zmiany:

a. stóp procentowych ogłaszanych przez NBP,

d. stóp procentowych ustalanych przez Krajową Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową,

c. stóp procentowych ustalonych przez banki,

d. rentowności obligacji i innych papierów wartościowych emitowanych lub gwarantowanych przez Skarb Państwa lub NBP,

e. wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych.

z tym zastrzeżeniem, że maksymalna stopa procentowa nie mogła przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.

Całkowity koszt pożyczki miał wynieść 16335,47 zł, a rzeczywista roczna stopa oprocentowania określona została na 17,70 %.

Splata pożyczki miała nastąpić w ratach płatnych bez wezwania zgodnie z planem spłaty stanowiącym załącznik do umowy. Ponadto zgodnie z umową w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki należność z tego tytułu stawała się w dniu następnym należnością przeterminowaną.

Sąd ustalił, że w punkcie 17 umowy został zamieszczony zapis „Od 25 % (...) może dokonywać zmiany wysokości odsetek dla pożyczek przeterminowanych w przypadkach określonych w pkt.4 niniejszej umowy, z tym zastrzeżeniem że maksymalna stopa procentowa nie mogła przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. O zmianie stopy procentowej (...) miał informować przez wywieszenie informacji na tablicy ogłoszeń w lokalu (...)”

Sąd wskazał również, że pożyczkodawca zastrzegł sobie prawo do wypowiedzenia niniejszej umowy z 30-dniowym terminem wypowiedzenia i postawienia całej pożyczki wraz z odsetkami w stan natychmiastowej wymagalności w przypadku stwierdzenia, że warunki udzielenia pożyczki nie zostały dotrzymane, a także w przypadku, gdyby Pożyczkobiorca nie zapłacił w terminach określonych w umowie pełnych rat pożyczki, za co najmniej dwa okresy płatności po uprzednim wezwaniu listem poleconym do zapłaty zaległych rat w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy.

Sąd ustalił również, że zgodnie z §24 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek stanowiącym załącznik nr 1 do umowy „W przypadku nieterminowej spłaty pożyczki należność z tego tytułu stawała się w dniu następnym należnością przeterminowaną. Od niespłaconego w całości lub w części kapitału, a od dnia wniesienia powództwa od całości zadłużenia pobierane są odsetki według stopy procentowej obowiązującej w danym okresie dla należności przeterminowanych. Wysokość stopy procentowej dla należności przeterminowanych ustala w drodze uchwały zarząd kasy, z tym zastrzeżeniem, że maksymalna stopa procentowa nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. Zmiana wysokości stóp procentowych dla należności przeterminowanych może nastąpić w przypadkach określonych w §31 ust. 1.” O zmianie stopy procentowej (...) miał informować przez wywieszenie informacji na tablicy ogłoszeń w lokalu (...)

M. K. poręczył za zobowiązanie wynikające z tytułu opisanej powyżej umowy pożyczki, zobowiązując się do zapłaty kwoty 30.010 zł powiększonej o należne odsetki, opłaty i prowizje i inne koszty przysługujące (...) w związku z wykonaniem umowy na wypadek, gdyby pożyczkobiorca nie wykona swojego zobowiązania. Poręczenia udzielił bezterminowo. W razie zmiennej stopy procentowej zobowiązał się odbierać osobiście informacje o zmianie oprocentowania.

Kwota pożyczki miała zostać spłacona w 72 ratach, z tym że płatność pierwszych 71 rat miała być dokonywana w kwocie po 626,74 zł każda, a ostatnia rata (72) w kwocie 626,53 zł.

Sąd wskazał, że oświadczenie o wypowiedzeniu umowy zostało skierowane do M. S. w dniu 20 sierpnia 2009 r.

Sąd wskazał także, że zgodnie z uchwałą zarządu (...) im. (...) w G. stopa procentowa dla należności przeterminowanych wynosiła: 24% od dnia 28 czerwca 2007 r., 25% od dnia 31 sierpnia 2007 r., 26% od dnia 30 listopada 2007 r., 27% od dnia 4 lutego 2008 r., 28% od dnia 3 marca 2008 r., 29%, od dnia 1 kwietnia 2008 r., 30% od dnia 1 lipca 2008 r., 29% od dnia 27 listopada 2008 r., 26% od dnia 24 grudnia 2008 r., 23% od dnia 28 stycznia 2009 r. i 21% od dnia 26 marca 2009 r. Uchwałą zarządu od dnia 20 lutego 2006 r. wysokość umownych odsetek dla należności przeterminowanych została ustalona w oparciu o oprocentowanie kredytu lombardowego ogłaszanego przez NBP.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny, w ocenie Sądu Rejonowego powództwo znajdujące oparcie w przepisie art. 720 § 1 k.c. i art. 876 § 1 k.c. zasługiwało na uwzględnienie w zakresie dochodzonej pozwem należności głównej, a także w części co do roszczenia o zapłatę odsetek umownych. Sąd wskazał, że poza sporem pozostawała kwestia zawarcia umów stanowiących podstawę żądania, gdyż wynikało to wprost z dokumentów prywatnych przedstawionych przez powódkę, których autentyczność nie była kwestionowana przez strony.

Sąd wyjaśnił, że pozwany pożyczkobiorca nie złożył odpowiedzi na pozew, nie stawił się również na rozprawie i w związku z tym w stosunku do niego wydany wyrok miał charakter zaoczny. Sąd podał, że pozwany M. K. w treści sprzeciwu podniósł w istocie jeden zarzut, negujący prawidłowość wypowiedzenia umowy. Sąd wyjaśnił, że powódka w odpowiedzi uzupełniła materiał dowodowy składając wszystkie dokumenty określające treść zobowiązania, wyliczenia dotyczące rozliczenia wpłat, oraz oświadczenia kierowane do dłużników. Natomiast, co zostało przez Sąd podkreślone, pełnomocnik pozwanego M. K., który został zobowiązany do złożenia pisma przygotowawczego, w którym powoła wszystkie zarzuty, twierdzenia i dowody w oznaczonym terminie, pod rygorem skutków z art. 207 § 3 k.p.c., pisma żadnego nie złożył i nie zakwestionował też wyliczeń dokonanych przez stronę powodową, nadto nie wskazał dowodów mogących świadczyć o istnieniu innych niż uwzględnione przez powódkę wpłat.

Sąd podniósł, że dla wykazania zasadności żądania zapłaty strona powodowa, jako wierzyciel w zakresie dochodzonego pozwem świadczenia, winna była wskazać, iż pozwani mieli obowiązek zapłacić kwotę w oznaczonej wysokości, czemu sprostała poprzez przedłożenie umowy oraz uchwał zarządu powódki. W konsekwencji to na stronie pozwanej ciążył obowiązek udowodnienia, iż doszło do zaspokojenia przedmiotowego roszczenia strony powodowej lub innego zdarzenia niweczącego obowiązek zwrotu pożyczki. Tymczasem pozwani w toku całego procesu nie przedstawili żadnego dowodu dokonania wpłat, które czyniłyby nieskutecznym oświadczenie o wypowiedzeniu umowy pożyczki lub ograniczałyby wysokość długu.

Sąd stwierdził, że w związku z opóźnieniem w zapłacie pełnych rat za ponad dwa okresy płatności, powódce zgodnie z umową przysługiwało prawo wypowiedzenia umowy i domagania się zwrotu całego kapitału powiększonego o odsetki karne, czyli odsetki przewidziane za opóźnienia w płatności rat i w spłacie kapitału po wypowiedzeniu umowy. Podkreślone zostało, że pozwani nie odnieśli się do wyliczeń powódki co do sposobu zaliczenia wpłacanych należności i obciążenie pozwanych opłatami dodatkowymi, co w konsekwencji wywołało skutki określone art. 230 k.p.c. Z powyższych względów sąd w punkcie I. wyroku zasądził od pozwanych kwotę 34 788,19 zł na rzecz powódki.

Natomiast w zakresie odsetek umownych dochodzonych w treści pozwu, Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo jedynie częściowo, to jest w zakresie odsetek liczonych od należności głównej za okres od dnia wytoczenia powództwa do dnia zamknięcia rozprawy. Sąd wyjaśnił, że stosownie do art. 359 § 1 k.c. na podstawie umowy powódka mogła się domagać od pozwanych zapłaty odsetek umownych, których wysokość określono według stopy zmiennej ustalanej przez zarząd (...), która na dzień zawarcia umowy wynosiła 14,75% w skali roku. Sąd w tym zakresie podał, że zapis zawarty w punkcie 17. umowy nie stanowił logicznego wyводу, gdyż jego treść począwszy od drugiego zdania została pozbawiona co najmniej kilku słów, co nie pozwalało nadać jej jednoznacznego sensu. Sąd stwierdził jedynie, że strony ustaliły, że możliwa będzie zmiana wysokości odsetek karnych i określiły ich maksymalny pułap. Sąd przyznał rację stronie powodowej, iż oczywiście niedokładności redakcyjne w tym fragmencie umowy, nie pozwalały na uznanie, że strony nie określiły obowiązków pożyczkobiorcy w tym zakresie, gdyż zapis dotyczący odsetek dla należności przeterminowanych został zawarty również w regulaminie udzielania kredytów i pożyczek stanowiącym załącznik nr 1 do umowy.

Zmiana wysokości stóp procentowych dla należności przeterminowanych mogła nastąpić w przypadkach określonych w §31 ust. 1. "O zmianie stopy procentowej (...) miał informować przez wywieszenie informacji na tablicy ogłoszeń w lokalu (...). Sąd uznał ten zapis za wiążący i oceniał zasadność powództwa w zakresie odsetek umownych na w oparciu o jego treść. Zgodnie z regulaminem stopa odsetek miała charakter zmienny. Jednocześnie zastrzeżono, że maksymalna stopa procentowa nie mogła przekroczyć czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego.

W konsekwencji Sąd skonstatował, że odsetki umowne, jakimi powódka mogła obciążać pozwanych w okresie do dnia wypowiedzenia umowy pożyczki do dnia zamknięcia rozprawy określone były zmienną stopą, równą czterokrotności aktualnej stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego w stosunku rocznym. Taką stopę ustalił bowiem zarząd banku stosownymi uchwałami, początkowo wskazując ich wysokość procentowo, ostatecznie zaś odwołując się do iloczynu stopy kredytu lombardowego NBP.

Sąd przyjął, że taki sposób określenia wysokości odsetek umownych należało uznać za dopuszczalny w świetle przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U.01.100.1081 z późn.zm.), która dopuszcza możliwość zmiany wysokości umownego oprocentowania, o ile zastrzeżone zostaną warunki wprowadzenia takich zmian.

Podkreślenia wymagało jednak, że ustalenie wysokości tejże stopy w powyższy sposób, mogło, lecz nie musiało, mieć charakteru trwałego. Sąd wyjaśnił, że zarząd w okresie liczonym od dnia zamknięcia rozprawy do dnia zapłaty należności przez pozwanych będzie mógł, zgodnie z regulaminem, dokonywać zmian wysokości oprocentowania. Sąd wyjaśnił, że aktualnie stopa ta liczona jest jako czterokrotność stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego w stosunku rocznym i tym samym, zmiany te mogą polegać jedynie na ewentualnym zmniejszeniu wysokości oprocentowania, skoro obecnie ich wysokość ustalona jest na maksymalnym pułapie, jaki dopuszcza ustawa (art.359 § 2¹ k.c.).

W ocenie sądu ustalenie w umowie zmiennej stopy oprocentowania, w określonych przypadkach uniemożliwia wierzycielowi występowanie z żądaniem zasądzenia od dłużnika należności odsetkowych na przyszłość, to jest za okres w którym roszczenie z tego tytułu nie stało się jeszcze wymagalne. Przytaczając przepisy art. 190 k.p.c. i art. 316 §1 k.p.c. Sąd skonstatował, że zasadę stanowi zasądzenie w wyroku świadczeń już wymagalnych w dacie wyrokowania, natomiast wyjątkiem jest możliwość zasądzenia świadczeń przyszłych.

Tymczasem powódka żądając w pozwie zapłaty odsetek umownych od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, domagała się zasądzenia tej należności także na przyszłość, to znaczy za okres po wydaniu wyroku i w tym zakresie przedmiotem jej żądania było świadczenie przyszłe i powtarzające się (okresowe), które aby mogło być zasądzone w wyroku, musi być określone co do swojej wysokości, w sposób równie precyzyjny, jak żądanie zapłaty świadczeń wymagalnych. Zdaniem Sądu takich wymogów nie spełniało roszczenie powódki o zapłatę niewymagalnych w dniu wyrokowania odsetek, gdyż strona powodowa nie mogła jednoznacznie oznaczyć wysokości tej należności. Sąd wskazał, że co prawda powódka domagała się zapłaty odsetek umownych liczonych „w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP”, jednakże Sąd wyjaśnił, że treść umowy i regulaminu nie przesądza, że w przyszłości

wysokość odsetek umownych będzie kształtować się zgodnie z ustaloną w ten właśnie sposób stopą procentową. W rzeczywistości w chwili wyrokowania nie było możliwości oznaczenia wysokości tego świadczenia, w szczególności poprzez podanie określonej stopy procentowej. W ocenie Sądu roszczenie w tym zakresie było w dniu zamknięcia rozprawy nie tylko niewymagalne, ale również ciągle nieokreślone co do swojej wysokości. Dlatego w ocenie sądu zasądzenie niewymagalnego świadczenia okresowego było w tym przypadku niedopuszczalne. Roszczenie w tym zakresie było przedwczesne i jako takie podlegało oddaleniu. Dochodzenie odsetek w tej części może okazać się skuteczne dopiero po tym, jak roszczenie o ich zapłatę stanie się wymagalne, co oczywiście wymagałoby wytoczenie odrębnego powództwa.

O kosztach postępowania przy uwzględnieniu wyniku procesu orzeczono w oparciu o przepisy art. 98 §1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 100 zd. 2 k.p.c. oraz art. 13 i 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.05.167.1398 z późn. zm.).

Apelacje od powyższego rozstrzygnięcia wywiedli powódka i pozwany M. K.. Ten ostatni zakwestionował rozstrzygnięcie zawarte w punkcie I i III, zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia wyrażający się niezasadnym założeniem, że strona powodowa wykazała wysokość dochodzonego roszczenia, a tym samym że istniała przesłanka do zasądzenia od pozwanych kwoty 34.778,19 zł z odsetkami umownymi i kosztami procesu. Pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i oddalenie powództwa w całości, jako co najmniej przedwczesnego i zasądzenie kosztów postępowania. W uzasadnieniu zostało podniesione, że Sąd nie wziął pod uwagę wpłat dokonywanych przez pożyczkobiorcę, które winny pomniejszać wartość roszczenia dochodzonego w sprawie. Pozwany zakwestionował również wartość odsetek umownych, gdyż nigdy nie wyrażał zgody na obciążenie go odsetkami w wymiarze większym niż ustawowe.

Powódka Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa im. F. S. w G. zaskarżyła wyrok w części tj. w punkcie I. co do niezasadzonych na jej rzecz odsetek po dniu 30 października 2012 r. oraz punkt II. zarzucając obrazę przepisów prawa materialnego, w tym:

- art. 720 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. przez ich błędną interpretację i pominięcie ukształtowanych oraz zaakceptowanych przez strony umowy regulacji w zakresie wysokości odsetek umownych ;

- art. 359 § 1, 2, 2¹ w związku z 481 § 1 i 2 k.p.c. przez ich niewłaściwą interpretację i nieuwzględnienie na skutek tego żądania powoda w zakresie należnych mu odsetek umownych za opóźnienie w spłacie należności głównej po dniu 30 października 2012 r.

W konsekwencji wniosła o zmianę wyroku i uwzględnienie powództwa z żądaniem wyrażonym w pozwie ewentualnie odsetek umownych od kwoty 34788,19 zł od dnia 31 października 2012 r. do dnia zapłaty, zaś w konsekwencji uchylenie punktu II. wyroku i zasądzenie od pozwanych na jej rzecz solidarnie kosztów postępowania odwoławczego.

W uzasadnieniu apelacji powódka powołując się na przepis art. 481 § 1 i 2 k.p.c. wskazała, że w sytuacji gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie w wysokości odsetek ustawowych, chyba że wierzycielność była oprocentowana według stopy wyższej niż stopa ustawowa. Tak strony ukształtowały łączący ich stosunek, wskazując że za opóźnienie należą się odsetki umowne, których wysokość wiąże je. Powódka podkreśliła, że z umowy wynika że na wypadek opóźnienia od należności przeterminowanej pobierane są odsetki o określonej wysokości, która może ulec zmianie, z tym zastrzeżeniem że maksymalna stopa nie może przekraczać w stosunku rocznym czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP. Powódka podkreśliła, że uchwałą Zarządu z dnia 12 maja 2009 r. wysokość umownych odsetek karnych została ustalona w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego, co zdaniem powódki powoduje, że obowiązek ten jest precyzyjnie oznaczony. Podkreślone zostało, że takie ustalenia poczynił również Sąd ustalając stan faktyczny w sprawie. Zdaniem powódki, wysokość kredytu lombardowego jest ustalana cyklicznie przez Radę Polityki Pieniężnej i jest podawana o publicznej wiadomości. Powódka wskazała również, że odsetki ustawowe, tak jak i odsetki maksymalne też ulegają

zmianom. Powiązanie odsetek umownych z obiektywnymi miernikami, ustalonymi przez organ państwowy, daje podstawę do uznania, zdaniem powódki, że mogą być one dochodzone również na przyszłość.

Dodatkowo strona powodowa podniosła, że nie ma przeszkód do zasądzenia odsetek ustawowych w miejsce nie uwzględnienia odsetek umownych. Odsetki bowiem stanowią sankcję dla dłużnika, który nieterminowo spełnia świadczenie nawet jeśli nie popadł w zwłokę. Powódka podniosła, że odsetki za opóźnienie są swoistą sankcją za sam fakt nie spełnienia świadczenia w terminie i mają charakter ustawowy. Dalej zostało podkreślone, że strony w ramach umowy nie mogą wyłączyć stosowania tej instytucji, bo zabrania tego art. 353¹ k.c. Powódka wskazała, że skoro Sąd nie uwzględnił żądania wyższego, nic nie stało na przeszkodzie uwzględnieniu żądania niższego. Nadto podała, że nie było potrzeby zgłaszania roszczenia ewentualnego, gdyż zasądzenie odsetek ustawowych w miejsce żądanych odsetek umownych, nie stanowi wyjścia ponad żądanie.

W odpowiedzi na apelację pozwanego, powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Jedynie apelacja strony powodowej okazała się częściowo zasadna.

Sąd Rejonowy poczynił w sprawie w pełni prawidłowe ustalenia faktyczne oraz poparł je właściwą analizą zebranych dowodów. Ustaleń tych nie kwestionował również pozwany M. K., a zarzut wyartykułowany w apelacji nie znalazł uzasadnienia. Ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny sprawy znajduje oparcie w zebranych w sprawie materiale, dlatego ustalenia Sądu I instancji Sąd Okręgowy przyjmuje za własne i za podstawę dalszych rozważań, bez ich ponownego przytaczania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07 kwietnia 2000 r. IV CKN 1/00).

Zgodnie z zawartą umową pozwani w ramach zaciągniętego zobowiązania byli zobligowani do spłaty pożyczki wraz z oprocentowaniem według zmiennej stopy ustalonej przez Zarząd (...) wynoszącej w dniu zawarcia umowy 14,75 % w stosunku rocznym, z tym zastrzeżeniem, że maksymalna stopa procentowa nie może przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. Sąd Okręgowy w całej rozciągłości uznaje za zasadne rozważania poczynione przez Sąd Rejonowy dotyczące nieprecyzyjności zapisu punktu 17. umowy, a tym samym prawidłowo Sąd poddał analizie Regulamin udzielania kredytów i pożyczek Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej, ustalając że odsetki za opóźnienie, mające charakter umowny zostały uregulowane jako odsetki zmienne, bo ustalone przez Zarząd Kasy, z tym zastrzeżeniem że maksymalna ich wysokość nie może przekraczać odsetek maksymalnych, określonych zgodnie z przepisem art. 359 § 2¹ k.c.

Niewątpliwie wprowadzenie do umowy pożyczki obowiązku opłacania odsetek za opóźnienie w wykonaniu zobowiązania pieniężnego jest wyrazem zasady swobody kontraktowej. Stosownie do treści art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. W takich granicach może być ustalona stopa procentowa odsetek umownych i zasad, według których dochodzi między stronami do zmiany wysokości ich oprocentowania. Przy nowelizacji Kodeksu cywilnego, dokonanej ustawą z dnia 07 lipca 2005 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2005r. Nr 157, poz. 1316), uchwalono art. 359 § 2¹ k.c. Przepis ten z dniem 20 lutego 2006 r. wprowadził do porządku prawnego instytucję odsetek maksymalnych, które limitują ich wysokość do czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.

Wysokość stopy kredytu lombardowego jest ustalana przez Radę Polityki Pieniężnej jako że jest to podstawowy wskaźnik makroekonomiczny, ulegający dość częstym zmianom. Rację ma powódka twierząc, że skoro ustawodawca posługuje się tym pojęciem, to formuła wskazująca, że należne są odsetki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP, jest zrozumiała i precyzyjna. Podkreślenia jednak wymaga, że o ile obecnie obowiązuje uchwała nr 4 Zarządu powódki z dnia 12 maja 2009 r., na mocy której zrównano wysokość umownych odsetek za opóźnienie dla

pożyczek/kredytów/linii pożyczkowych udzielonych od 20 lutego 2006 r. z maksymalnymi odsetkami (w wysokości 4 - krotności stopy kredytu lombardowego), to jednak słusznie zauważył Sąd, że uchwała ta może zostać zmieniona.

Prawidłowo Sąd I instancji wskazał, że roszczenia odsetkowe jako roszczenia dotyczące świadczeń powtarzających się, zasądzone są na zasadzie wyjątku od ogólnej reguły wynikającej z przepisu art. 316 § 1 k.p.c. Niewątpliwie odwołując się do przepisu art. 481 k.c. stwierdzić należy, że wierzyciel może żądać zapłaty odsetek na przyszłość, a więc jeszcze nieistniejących w momencie zgłoszenia żądania, formułując żądanie zasądzenia odsetek za opóźnienie "do dnia zapłaty". Jednakże zauważyć należy, że o ile w przypadku odsetek umownych czy maksymalnych, ich zmienność w czasie nie wyklucza zastosowania art. 190 k.p.c., o tyle w przypadku zmiennych odsetek umownych, nie można zastosować wskazanej reguły. Odsyłanie dłużnika na drogę powództwa przeciwegzekucyjnego o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności z tego powodu, że zmianie uległa wysokość odsetek umownych, nie znajduje aprobaty Sądu orzekającego.

Jednocześnie Sąd Odwoławczy zauważa, że o ile żądanie zasądzenia dalszych odsetek umownych nie zyskało uznania Sądu Odwoławczego, o tyle za słuszny Sąd uznał zarzut naruszenia art. 359 § 1,2,2¹ w zw. z art. 481 § 1 i 2 k.c. i odmowę zasądzenia na rzecz powoda po dniu wyrokowania odsetek ustawowych, czemu nie sprzeciwia się przepis art. 190 k.p.c. Owszem kwestia ta może być przedmiotem innych rozstrzygnięć i poglądów, które będą opierać się na przepisie art. 321 § 1 k.p.c., jednak Sąd Odwoławczy w tym składzie uznał, że dopuszczalnym jest w przypadku uznania, że żądanie odsetek umownych za opóźnienie jest niezasadne, zasądzenie w to miejsce odsetek ustawowych, stosownie do przepisu art. 481 § 2 k.p.c.

Zgodnie z tym przepisem, jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej niż stopa ustawowa, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy. Wskazana regulacja ma charakter absolutny, w tym znaczeniu, że dłużnik nie może zwolnić się z odpowiedzialności zapłaty odsetek przez okoliczności wyłączające jego winę, czy też poprzez przytaczanie okoliczności egzoneracyjnych. Co prawda przepis art. 481 k.c. jest przepisem dyspozytywnym i wierzyciel może zrezygnować z uprawnienia do żądania odsetek ustawowych za opóźnienie, jednakże musiałaby to być rezygnacja wyraźna. Nie sposób uznać, że zastąpienie odsetek ustawowych, stosowną regulacją umowną i zastrzeżeniem odsetek umownych za opóźnienie z reguły wyższych, aniżeli odsetki ustawowe, rodzi wskazany skutek. Podkreślić należy, że uprawnienie do żądania ustawowych odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego przez dłużnika jest niezależne od woli stron wyrażonej w umowie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 445/06, LEX nr 442587).

Dodatkowo Sąd Odwoławczy zauważa, że pomocne może być w tej mierze orzecznictwo dotyczące art. 359 k.c. W wyroku z dnia 08 maja 2008 r. V CSK 562/07 Sąd Najwyższy odnosząc się co prawda do zarzutu potrącenia, wskazał, że nabywca wierzytelności kredytowej na podstawie cesji (art. 509 k.c.), którego obciąża dowód wykazania zmiennej stopy procentowej umownych odsetek za opóźnienie dłużnika (kredytobiorcy), mógłby powoływać się przynajmniej na ustawową stopę odsetek za opóźnienie, przewidzianą w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 359 § 3 k.c.

Powyższe legło u podstaw korekty orzeczenia Sądu I instancji i zasądzenia na rzecz powódki od pozwanych dalszych, po dniu zamknięcia rozprawy tj. od dnia 31 października 2012 r. odsetek ustawowych od zasądzonej należności, o czym Sąd orzekł w punkcie 1. swojego rozstrzygnięcia.

W pozostałym zakresie apelacja powódki nie zasługiwała na uwzględnienie. Sąd Odwoławczy jak już zostało powyższej wyjaśnione, nie uznał za słuszne dalej idących zarzutów jej apelacji. Chybionym był zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów art. 720 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c., skoro Sąd nie zakwestionował uprawnienia stron do swobodnego ustalenia warunków umowy, w tym wysokości odsetek za opóźnienie. Zakwestionowanie nastąpiło na płaszczyźnie procesowej. Sąd uznał, że sposób określenia odsetek umownych jako zmienne ustalane na mocy uchwały Zarządu powódki, z uwagi na regulację przepisów art. 190 w zw. z art. 316 § 1 k.p.c., wyklucza ich zasądzenie na

przyszłość. Sąd Odwoławczy w pełni taką wykładnię akceptuje, co dało asumpt do oddalenia apelacji powódki w pozostałym zakresie, o czym orzeczono w punkcie 2. wyroku.

Za całkowicie niezasadną należało uznać apelację pozwanego M. K.. Sąd Odwoławczy podkreśla, że pozwany na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, do którego w dniu 27 czerwca 2011 r. skierowano zobowiązanie wydane w oparciu o art. 207 § 3 k.p.c. wraz z pismem procesowym powódki z dnia 16 czerwca 2011 r. Pozwanemu zakreślono termin 14 dni do złożenia pisma przygotowawczego, z powołaniem wszystkich twierdzeń, zarzutów i dowodów pod rygorem utraty prawa powoływania ich w toku dalszego postępowania. Pozwany nie skorzystał z tej możliwości.

Przepis art. 207 § 3 k.p.c. jako norma prekluzyjna powoduje wygaśnięcie prawa zgłaszania twierdzeń, zarzutów i dowodów po upływie wyznaczonego terminu, jednak powszechnie przyjmuje się w doktrynie i orzecznictwie, że możliwość taka istnieje także w dalszym toku postępowania, jeśli taka potrzeba wynikła później. Pozwany w apelacji nie wskazuje na taką potrzebę i przedstawia jedynie lakoniczną polemikę z ustaleniami Sądu.

Przede wszystkim zauważyć należy, że w piśmie procesowym powódki z dnia 16 czerwca 2011 r. zostało przedstawione bardzo szczegółowe wyliczenie wysokości dochodzonej należności, którego pozwany nie kwestionował i Sąd Rejonowy uprawniony był do uznania tej okoliczności za przyznaną stosownie do art. 230 k.p.c.

Nadto Sąd Odwoławczy zauważa, że ciężar wykazania spłat pożyczki obciążał pozwanych, zgodnie z ogólną regułą rozkładu ciężaru dowodu, której nie sprostali. Tym samym czynienie z tego powodu zarzutów rozstrzygnięciu Sądu I instancji uznać należy, za zupełnie chybione.

Odnosząc się natomiast do zarzutu braku zgody na wysokość obciążenia pozwanego odsetkami w wysokości wyższej niż ustawowa, Sąd Odwoławczy wskazuje jedynie na to, że pozwany nie przedstawił żadnego dowodu, na podstawie którego umowę stron można byłoby uznać za nieważną.

Z tych względów apelacja pozwanego w całości została uznana za niezasadną i po myśli przepisu art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu, o czym orzeczono w punkcie 3. wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego zostało zawarte w punktach 4 i 5, przy uwzględnieniu, że apelacja powódki została uwzględniona jedynie częściowo, skoro domagała się ona odsetek w wysokości 4 - krotności stopy kredytu lombardowego, natomiast zostały one przyznane w wysokości ustawowej. Na kwotę 147 zł, zasądzoną w oparciu o przepisy art. 100 k.p.c. w zw. z art. 105 § 2 k.p.c. złożyły się opłata od apelacji oraz wynagrodzenie pełnomocnika.

Natomiast mając na uwadze stanowisko powódki wyrażone w odniesieniu do apelacji pozwanego M. K., należało na rzecz powódki zasądzić od pozwanego kwotę 1200 zł tytułem wynagrodzenia stosownie do § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 490), mając na uwadze, że pozwany był przegrywającym postępowanie apelacyjne.